

RENAȘTEREA

Trecut în registrul special dela Tribunalul Cluj, Secția I, sub Nr. 1-1945.

„Vă mai rugăm, fraților, să cinstiți pe cei ce se ostensec pentru voi și pe mai marii voștri întru Domnul și pe cei ce vă învață pe voi.“

I Tesaloniceni 5, 12.

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul: parohii cl. I 20.000 Lei parohii cl. III 15.000 Lei
cl. II 18.000 Lei particulari 15.000 Lei

Redactor: Prot. T. CIURUȘ

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Malinovski Nr. 18.

Rânduri pentru D. prof. univ. Ion Matei

IUBITE PRIETENE,

Comentând frumosul articol cu care ai ținut să cinstești de curând, în aceste coloane, pomenirea marelui ierarh Nicolae Ivan, un distins împreunălucrător al meu mi-a atras atenția că ai împlinit, tot de curând, patruzeci de ani în slujba scrisului românesc.

Mi-am adus atunci aminte de vorba sfântului Apostol Pavel, după care preoții cari își poartă bine diregătoria de îndoită cinstse cade să se învrednicească — mai ales cei ce se ostensec întru cuvânt și învățătură (I Tim. 5, 17). Căci acelaș lucru se poate spune și despre mireni. Acum, Tu poți avea cugetul așezat: Ți-ai purtat cu o rară iscusință și cu un pilduitor devotament toate diregătoriile în cari ai fost așezat de legiuirii cărmuitori ai vieții noastre obștești. În acest adevăr vei găsi și obârșia popasului sărbătoreț pe care-l face „Renașterea“, cinstind astfel pe cel ce i-a fost, un întreg șir de ani, atât de prețuitul ei director.

Nici nu mă'ncumet să cred că au trecut trei decenii decând Te-am văzut întâia oară. Eram la Sibiu, unde îmi făceam ucenicia în ale științei celei sfinte și în ale preoției. Tot în cetatea de lumină a ortodoxiei ardeleni auzisem de osebitele Tale însușiri dăscălești și de temeinica pricepere cu care stăteai în ajutorul celui ce îndruma, pe vremea aceea, învățământul primar al Arhiepiscopiei noastre.

Furtuna războiului ne-a împărșiat apoi din Sibiu — pe cei mici și pe cei mari deopotrivă. Cărările pribegiei mele s'au întâlnit însă cu cele ale Tale. Și astfel mi s'a dat prilejul să cunosc, la treabă, spiritul de jertfă și aptitudinile Tale de gazetar de cea mai autentică rasă.

Temeinica pregătire științifică pe care ai izbutit să Ți-o durezi în anii zbuciumatei Tale tinereți și impunătoarea activitate de publicist cu care Ți-ai împodobit acești ani Te-au urcat, după războiul întregirii noastre naționale, pe catădra de

profesor a Academiei Comerciale din Cluj, școală al cărei rector ai ajuns mai târziu. Înaltul așezământ de cultură din capitala Ardealului desrobotat dobândit în Tine nu numai un erudit și entuziast dascăl în ale Dreptului și Istoriei românești, ci și un om de inițiative, un iscusit organizator al muncii obștești și dincolo de zidurile școlii. Extensiunea Academică pe care ai pus-o la cale și ale cărei conferințe le-ai publicat într-o serie de volume ne îmbie o strălucită dovadă a nestăpânitei Tale porniri spre faptă. Aceste volume împreună cu Analele Academiei Comerciale din Cluj-Brașov alcătuiesc un titlu de justificată mândrie pentru instituția care le-a zămislit.

Dar oricât de frumoase sunt statele Tale de serviciu ca profesor și om de știință, îngăduie-mi să-ți admir mai presus de toate caldă iubire și neîmpunținatul devotament pentru sfânta noastră Biserică pe care ai slujit-o și o slujești cu o credință desăvârșită. Fiu al vrednicului preot Ioan din Sebeșul de sus, care prin neostenită râvnă Te-ai înălțat dela treapta de dascăl de școală primară la înălțimea unei catedre universitare, nu Ți-ai uitat nicăiri și niciodată obârșia Ta preotească și învățătura câștigată la Seminarul Andreian din Sibiu. Dimpotrivă, ai afirmat-o pretutindeni și totdeauna cu o impunătoare statornicie. Și ai făcut-o nu prin declarații ocazionale menite să-ți aducă cine știe ce dobânzi lummești, ci din convingerea zdită pe temeiul studiilor îndelungate și pe-al unei drepte intuiții că Neamul nostru nu are o pavază mai nebiruită și o îndrumătoare mai fără de sminteală decât Biserică strămoșilor. De-aci iubirea Ta nemărginită pentru Așezământul sacru și pietatea Ta ridicată până la treapta de cult pentru marii slujitori ai acestui Așezământ dumnezeiesc.

Bisericii i-ai închinat cele mai bune gânduri și cele mai curate

simțăminte din îndelungata și atât de rodnică Ta îndeletnicire de dascăl, de cărturar și de publicist. De aceea valoarea științifică a operei Tale e sporită prin vădita ei valoare misionară.

La acest popas al vieții Tale, Eparhia noastră — cu toate așezămintele ei, inclusiv „Frăția Ortodoxă Română“ al cărei devotat îndrumător ești — îți aduce cele mai calde mulțumiri odată cu asigurarea simțămintelor ei

de iubire și prețuire de totdeauna. Ea roagă pe bunul Părinte ceresc să-ți înnoiască și să-ți păzească proaspețimea și vigoarea sufletului și a trupului, ca să poți duce mai departe lupta cea bună pentru biruința Evangheliei lui Hristos în mijlocul neamului nostru.

Cluj, la praznicul Întâmpinării Domnului din anul 1946.

Cu toată dragostea
† NICOLAE
Episcop

Dr. ION MATEIU

Zilele acestea profesorul universitar Dr. Ion Mateiu împlinește patruzeci de ani de activitate publicistică. Patruzeci de ani e lungă vreme. Lungă mai cu seamă că din aceștia zece ani au fost ani de război și tulburări, prin cari a trecut sufletul contemporanilor noștri. Dr. Ion Mateiu și-a luat parte din suferințe. În războiul trecut a fost silit să ia drumul pribegiei și această soartă a avut-o și după dictatul dela Viena.

Dar fie că a fost pace, fie că a fost război, pe Dl Ion Mateiu îl găsim vecinic activ, cu condeiul în mână, atacând cu toată puterea sa spirituală, și chiar cu impetuozitate, problemele pe care le pune actualitatea.

A fost multă vreme redactorul responsabil al ziarului nostru oficial „Renașterea“ și i-am cunoscut zelul pe care l-a depus timp de douăzeci și doi de ani pentru înființarea și organizarea Eparhiei Clujului. A fost din 1919 membru al Consiliului Eparhial din Cluj și ca atare a participat la lupta ce s'a dat pentru reînființarea Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, și pentru fundamentarea primelor ei instituțiuni. Prieten intim cu fostul asesor la Consistorul arhidiecezan Nicolae Ivan, numit în 1919 președinte al Consistorului provizor din Cluj, a dat viitorului și celui dintâi Episcop al Clujului tot concursul, său și cu scrisul și cu cuvântul, pentru ca opera acestuia de întemeiere să izbutească. La alegerea celui dintâiu Episcop al Clujului în persoana regretatu-

lui Episcop Nicolae Ivan a avut o mare parte. Aceasta nu i se poate tăgădui.

Dr. Ion Mateiu este omul școlii. Deși absolvent de teologie, s'a dedicat la început învățământului primar confesional în fosta Ungarie. De aici a fost chemat la Consistorul din Sibiu, pentru a participa la dirijarea acestui învățământ, trecând apoi la Direcția învățământului primar din Consiliul Dirigent și în urmă la catădra de profesor al Academiei de Inalte studii comerciale din Cluj.

Cu toată ocupațiunea sa pe teren școlar, n'a uitat niciodată că este fiu al bisericii sale. Personalitatea sa s'a împărțit între școală și biserică și după ce învățământul a trecut în grija Statului. Cunoscător perfect al tradițiilor și al legiuirilor noastre bisericesti — cuvântul său în sinoadele și consiliile eparhiale a adus contribuții importante pentru deslegarea problemelor bisericesti.

Se cuvine deci la împlinirea celor patruzeci de ani de publicistică să ne aducem aminte de D-Sa și noi cei dela Episcopopia din Cluj, să-i dorim mulți ani înainte, ca să ne revedem voioși și sănătoși la munca întreruptă aici din motive străine de sufletele noastre. „Renașterea“ cu toți colaboratorii ei serbează jubileul de patruzeci de ani al publicistului Dr. Ion Mateiu și își aduce cu recunoștință aminte de tot ce a făcut pentru așezămintele noastre bisericesti.

Dr. V. SAVA

CUVINTE RECUNOSCĂTOARE

De profesor universitar Dr. Ion Matei, președintele F. O. R.-ului a împlinit de curând patruzeci ani de activitate publicistică. Timp destul de îndelungat, dar și foarte bogat într-o muncă de afirmare și de îndrumare a crezului ortodox național și bisericesc.

Posteritatea va avea să fie recunoscătoare pentru tot ce a realizat publicistul Dr. Ion Matei, dar până atunci noi cei ce slujim „Renașterea” ne facem o plăcută datorie morală să poposim pe marginea acestor patru decenii și să-i aducem expresiunea viei recunoștințe, alături de atâția prieteni și admiratori, în frunte cu P. S. Episcop Nicolae, pentru munca depusă în slujba foii noastre eparhiale.

O facem aceasta cu toată sinceritatea, căci timpul dela 1 Ianuarie 1934 până la 30 August 1940, cât Domnia Sa a redactat organul eparhial „Renașterea” constituie o pagină de mândrie din viața foii. Urmând unor îndemnuri individuale, reflexe adânci ale educației familiare, cum însuși mărturisește, s'a dovedit un iscusit gazetar și mai ales un cald animator al problemelor mari de ordin bisericesc și național ce au frământat zilele de atunci.

Deși nu a avut harul preoției, totuși a trăit și a scris preoțește. Orice

problemă bisericească era tratată în spiritul celei mai curate doctrine și articolele de fond ale „Renașterii” constituiau esența actualității bisericesti. Nu a nesocotit nici latura pastorală, pe care o trata cu o competență de neîntrecut.

Imi amintesc de o convorbire avută cu Domnia Sa în anul 1940 când, cu o pasiune și o convingere profundă, mi-a descris programul pastoral al preotului dela sate. Nu era un program de teorie ci era „reflexul unei moșteniri familiare preoțești” și de aceea el se încadra minunat de bine în îndatoririle preotului nostru dela sate. Proximul număr al „Renașterii” ne-a și adus aceste gânduri într'un articol de fond.

Datorită acestei zestre părintești De profesor universitar Dr. Ion Matei a reușit să fie unul dintre cei mai iscusii redactori ai „Renașterii”, făcând din ea un adevărat amvon al vrerilor noastre bisericesti și românești.

Pentru tot ce a realizat în acest timp, „Renașterea” îi aduce cele mai alese sentimente de recunoștință cu urarea ca bunul Dumnezeu să-i încununeze restul vieții cu sănătate și îndelungat în zile, ca astfel și de acum înainte să se poată bucura de prețiosul concurs al Domniei Sale.

Prof. T. CIURUȘ

APOSTOLUL DUMINECII

Trupul vostru este lăcaș al Duhului Sfânt

1 Corinteni 6, 12—20.

Cele văzute și cele nevăzute deopotrivă, au fost făcute de Dumnezeu prin cuvânt. La zidirea omului însă, Dumnezeu face abatere dela această rânduială. Când sosește vremea zidirii omului, Dumnezeu nu se folosește numai de cuvânt ci pune și mâna. Această abatere nu se face numai din întâmplare, ci cu un scop bine hotărât. Dumnezeu a binevoit să facă din om cea mai aleasă dintre toate creaturile sale. Omul a fost creiat ca să fie coroana tuturor creaturilor. Și Dumnezeu l-a așezat stăpân peste tot pământul și peste toate vietățile. Căci numai el a fost hărăzit să poarte chipul lui Dumnezeu pe pământ. Din care pricină Dumnezeu l-a înzestrat cu suflet nemuritor, rupt din însăși dumnezeirea sa. Și această dumnezeiască schinteie e tot ce are omul mai de preț aci pe pământ. E comoara ascunsă în țarină și e mărgăritarul de mare preț, cari ridică omul din rândul celorlalte vietătoare, făcându-l după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Pentru a zidi sufletului un lăcaș de cinste, a pus Dumnezeu mâna la zidirea omului. Prin îndoita sa făptură omul face parte din două lumi, cu totul deosebite una de alta. Prin trup face parte din lumea pământescă, iar prin suflet face parte din lumea cerească. Menirea lui a fost să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu. Dar

fiindcă n'a ascultat porunca Ziditorului, ci voia necuratului a ajuns asemenea chipului celui pe care l-a slujit. Trupul omenesc zidit de Dumnezeu cu atâta grijă, a ajuns stricacios și muritor, iar cu vremea mai de necinste ca trupul dobitoacelor. Omul rob tuturor patimilor și-a stricat și necinstit trupul, arzându-l cu focul patimilor și murdărindu-l cu spurcăciunea tuturor păcatelor. Pe drumul pierzaniei omul a ajuns la marginea prăpastiei. Dar Dumnezeu n'a lăsat să fim înghițiți de priciune. Plinindu-se, vremea Dumnezeu săvârșește a doua creație. Fiul lui Dumnezeu ia chip de rob, ca să se arate lumii că trupul omenesc n'a fost zidit spre necinste, ci spre cinste.

Odată cu întruparea Mântuitorului trupul omenesc s'a făcut lăcașul Duhului Sfânt, care s'a pogorât peste Fiul Omului și peste toți câți au crezut, cred și urmează dumnezeiasca Lui învățătură. Creștinul știe că toate sunt slobode, dar nu toate sunt de folos. De aceea nu se lasă biruit de patimile cele necurate. Trupul nostru n'a fost zidit a fi jitiță pentru bucate, ci palat împărătesc sufletului. N'a fost creiat a fi peșteră de scăpare pentru cel necurat, ci lăcaș de odihnă al Duhului celui sfânt. Din care pricină se cuvine să preamărim pururea pe Dumnezeu în trupurile noastre. Luminat de înțelepciunea

Duhului Sfânt, creștinul își dă seama că mădularele lui sunt mădularele lui Hristos și ferească Dumnezeu să faci din mădularele lui Hristos, mădulare ale desfrânării. Creștinul înțelege că orice păcat se săvârșește afară de trup, afară de păcatul desfrânării. De aceea tot creștinul fuge de desfrânare. Duhul Sfânt ne sfătuiește cum să ne păstrăm curătenia trupului, ca să putem sta cu cinste în fața judecării, când Domnul ne va scula din morți. Duhul Sfânt ne dă tăria ca să putem pirui toate ispitele cele diavolești. Și tot Duhul Sfânt ne dă darul cunoștinții ca să putem ști din cele slobode care sunt

spre mântuirea sufletului și spre mărirea lui Dumnezeu. Astfel luminați și întăriți, gândurile cele rele le vom alunga cu rugăciuni și faptele desfrânării le vom înlocui cu faptele cele bune și folositoare. Curați sufletește și curați trupestă vom umbla ca niște curvioși, având făgăduința vieții de acum și-a celei viitoare. Ajunși aci vom umbla cu frică și cu cutremur nu cumva să supărăm pe Tatăl nostru cel din ceruri.

Numai așa trupul nostru va fi Biserica lui Dumnezeu și lăcaș al Duhului Sfânt.

Pr. TEODOR CICEU

—∞—

TEODOR V. PĂCĂȚIAN

(n. Vineri 28 Nov. 1852—† Marți 11 Febr. 1941)

Iisus vindecase odinioară zece leproși. Dar abia unul s'a reîntors și i-a mulțumit. Cam acelaș raport se păstrează și astăzi între binefăcători și între recunoștința beneficiarilor. Acesta-i tristul adevăr. E trist că-i adevărat — și e și mai trist că exemple sunt din belșug.

Așa Teodor V. Păcățian a lucrat pe tărâmul scrisului românesc, literar, ziaristic, istoriografic, juridic și religios timp de 69 de ani, fără întreruperi. Chiar și în închisoarea dela Seghedin unde și-a făcut „concediul de odihnă” pentru volumul I din „Cartea de Aur” nu s'a odihnit, ci din materialul dus cu sine în două lăzi a alcătuit volumul III și IV din Cartea de aur și volumul, *Istoriografi vechi și istoriografi noi*.

Ei bine, cu toată temnița suferită nu pentru oarecare „comerț negru”; nu pentru oarecare „delapidări”, „deturnări de fonduri” sau altele de asemenea soiuri, ci pentru îndrăzneala de a fi cerut dreptate și libertate pentru norod prin scrisul său trimis la propoveduire în cele patru zări, să-l audă toți că norodul infometează și însetează de dreptate și libertate, — „himere” în a căror biruință a crezut și pentru care a robit T. V. Păcățianu — și nu pentru că ar fi fost „îmbogățit de războiu” — căci a murit sărac și cinstit — dar, repet, cu toate acestea numele lui Teodor V. Păcățian nu figurează nici chiar în „monumentala Istorie a literaturii române” a lui G. Călinescu, din care nu lipsește Moise Cilibi. Și totuși T. V.

Păcățian, a lăsat scrisului românesc 44 volume în 9643 pagini, peste 3000 de articole, peste 30 schițe și nuvele și în manuscris gata de tipar alte 1191 pagini.

În cei patru ani de sub ocupația hortisto-fascistă, numele luptătorului pentru popor, Teodor V. Păcățian, abia o singură dată a putut fi încrestat pe răboj, în paginile Tribunei Ardealului, îndată după moartea sa. Încercările ulterioare toate au fost onorate de foarfecele cenzurei fasciste.

Împlinindu-se cinci ani dela moartea lui T. V. Păcățian, Institutul de Istorie Națională depe lângă Universitatea Regele Ferdinand I din Cluj împreună cu Secția Istorică a Astei, a făcut un gest de înaltă semnificație morală, Miercuri 6 Febr. c. întâi înainte de amiază, printr'un parastas săvârșit în Catedrala ortodoxă iar după amiază la Institut a comemorat pe cel ce a fost Teodor V. Păcățian. Însărcinarea de a prezenta opera și personalitatea lui T. V. Păcățian, a revenit semnatarului acestor rânduri. În cele ce urmează dăm câteva crâmpie din cuprinsul comunicării comemorative.

„Am fost ultimul duhovnic al lui Teodor V. Păcățian.

Cunoșteam o bună parte din opera lui publicistică dar pe autor ca om l-am cunoscut abia la începutul lunii Ianuarie 1941, pe patul celor mai de pe urmă suferințe ale lui,

Am rămas cucărit de vioiciunea spiritului său; de limpezimea cugețului său — și în aceeaș măsură zguguit de drama pe care o trăia, pentru a cărui dreptate, libertate și soartă mai bună a luptat, cu arma tăioasă și neostoită a condeiului său, mai bine de o jumătate de veac.

Cu sufletul deschis ca în fața duhovnicului, cu privirea înlăcrimată și ațintită undeva peste ani, Teodor V. Păcățian repeta mereu, zicând: „globele în bani grei de aur care m'au pauperizat și m'au ruinat de atâtea ori și anii de temniță i-am socotit răscumpărați cu prisosință prin Unirea Neamului și întregirea Patriei, dar la asta nu m'am gândit că s'ar putea să văd ceea ce am văzut: frângerea din nou pe roată a trupului

țării, întregită cu atâtea jertfe. Durerea asta mi-a săpat groapa. — Și așa a fost.

După ce Dreptul Judecător l-a luat la sine, din lumea aceasta a atâtor nedreptăți, am înmănunchiat într-o schiță bio-bibliografică opera publicistică a lui T. V. Păcățian, în măsura în care mi-au îngăduit izvoarele rămase la Cluj.

În numărul de Paștile anului 1941 al „Tribunei Ardealului“ i-am închinat omului și operei o pagină.

Am încercat apoi să public în întregime schița bio-bibliografică în revista „Viața Ilustrată“ — dar de data aceasta aceiași cenzură care cu patru decenii în urmă îi măcelărise vol. I din Cartea de aur, a răsluit din paginile Vieții Ilustrate orice pomenire despre T. V. P. Era singurul omagiu care i-l mai puteau aduce și post mortem.

În anii ce au urmat, până în 1945, „Tribuna Ardealului“ — cea veche — de fiecare dată, la 11 Februarie a consacrat, în coloanele sale, câte un articol comemorativ întru pomenirea gazetarului de elită care a fost T. V. P.

E adevărat că ele au fost cetite cu atenție numai de cineva, dar azi se pot ceti de oricine în volumele ce cuprind Cenzura Tribunei Ardealului — pe 1942, 1943 și 1944, fiindcă astăzi nu mai trăim sub cenzură, așa cum a trăit și a murit T. V. Păcățian.

*

T. V. Păcățian s'a născut în satul Ususău de lângă Lipova Aradului, Vineri 28 Nov. 1852, din familie de țărani. Dar tatăl său, Vasile Păcățian, după ce se căsătorise în Februarie 1852 cu Elena Dehelean, se înscrie în toamna aceluiaș an la Preșcolăria Ortodoxă din Arad, după a cărei absolvire ajunge învățător.

T. V. Păcățian a făcut școala primară la tatăl său, în Ohaba Sârbească din județul Caraș, iar liceul la Lugoj și Arad, unde își trece baccalaureatul.

Murind tatăl său în 1876, T. V. Păcățian nu poate urma studiul universitar ci intră în administrație, ca notar în comuna Jadani, unde rămâne șapte ani, până în 1883 când se leapădă de slujba administrativă și se mută la Timișoara dedicându-se publicisticii. Debutează cu poezii în coloanele „Familiei“ lui Iosif Vulcan, încă în 1872.

Între 1872 și 1882 colaborează atât cu versuri cât și cu proză la „Familia“ la „Amicul Familiei“, „Aurora Română“ și altele.

În 1882 își adună 73 de poezii și le publică într'un volum sub titlul: *Flori de toamnă*.

După o mărturisire a sa, foarte laconică, și în treacăt, făcut într'un moment de bună dispoziție, (nepoatei sale după a treia soție, D-na Miți Ciuchină n. Popp) în anii petrecuți la Jadani (undeva prin Banat) s'a căsătorit cu o văduvă, probabil cu văduva notarului antecesor al său în Jadani. Dar nu viețuiesc mult împreună

ci se despart prin divorț.

Se căsătorește a doua oară cu Aurora Rubenescu (?), femeie care până la moartea lui a păstrat un loc deosebit în viața sa sufletească și pentru a cărei pierdere prea timpurie a rămas neconsolabil.

După moartea lui T. V. Păcățian s'a găsit într'un portmoneu alături de fotografia fetei lui, Dorica, din a treia căsătorie, și o fotografie a Aurorei, o femeie, într'adevăr de o rară frumusețe.

Stabilit la Timișoara, colaborează la gazeta „Luminătorul“ iar în 1885 întemeiază gazeta „Timișana“, careia în 1886 îi schimbă titlul în „Gazeta Poporului“, care în 1892 își încetează apariția.

La sfârșitul anului 1893 „Luminătorul“ încetează, și apare în locul lui cotidianul „Dreptatea“. Pe T. V. Păcățian îl găsim redactor la aceea gazetă până în 1896, când trece la București unde ocupă un post de secretar-contabil la Liga Culturală. Dela București colaborează fără întrerupere la „Tribuna“ din Sibiu. În toamna aceluiaș an, 1896, revine în țară ca redactor la Tribuna.

În Nr. 244 de Marți 5/17 Nov. 1896 publică un articol *Mehadica*, în care face un comentariu în legătură cu procesul Mehadicanilor, pricinuit de o răscoală pentru pământ, care s'a încheiat cu un număr de morți. Cu acest articol și-a început T. V. Păcățian seria proceselor de presă cu gloabe în bani și temniță de stat, pentru că a protestat împotriva ucișărilor de popor.

Acum T. V. Păcățian devine un nume cunoscut în publicistica românească.

Printre corespondențele ce-i sosesc la gazetă primește într'o zi o scrisoare și un manuscris, o traducere din nemțește semnat văd. Silvia Țirca n. Popp din Diciosânmărtin (Târnaveni de azi). Traducătoarea se adresa lui T. V. Păcățian ca unei competente, cerându-i părerea asupra traducerii. Se înfiripează între ei o corespondență care îi apropie așa de mult sufletește încât în 1897 se unesc prin sf. taină a căsătoriei și își înjghebează la Sibiu o vatră stabilă, cum-părându-și, mai târziu casa din Wintergasse 13.

Din aceasta a treia căsătorie i s'a născut o fetiță care moare la 2 Oct. 1913, în vârstă de 9 ani.

Anul 1898 îl petrecu T. V. Păcățian iarăși la București. De acolo îmbogățește patrimoniul spiritual al neamului cu traduceri din nemțește ale lucrărilor de circulație universală: *Lupta pentru drept și Scopul în drept* ale lui Ihering și *Libertatea* a lui Stuart Mill.

În coloanele Tribunei, între 1896—1900 a publicat 271 articole semnate, afară de note și umpluturi.

În Ianuarie 1901 preia conducerea Telegrafului Român, pe care îl redactează timp de 17 ani.

Anii dela Telegraful alcătuiesc apogeul activității lui T. V. Păcățian. În acest interval publică monumentala

sa operă *Cartea de aur*, în 8 volume de 6663 de pagini, operă inaugurată cu temniță și încununată cu cel mai mare premiu pe care l-a acordat Academia Română dela întemeierea ei, anume cu premiul indivizibil „Dr. Aurel Cosma“ de 100 mii Lei — sumă apreciabilă în 1930, când i s'a decernat premiul.

În 1911 este onorat cu alegerea de Președinte al Secției Istoriei.

Dela „Telegraful“ ne-a lăsat și o apreciabilă activitate religioasă. Pune în mâinile preoșimii neîntrecutele lucrări ale preotului-mucenic Petrow: *Calea spre Dumnezeu și Evanghelia ca bază a vieții* — lucrări de o acută actualitate și azi.

În 1920 se retrage în orașelul de pe Târnavă, Diciosânmărtin. Încearcă să facă politică — dar cultul pentru adevăr și repulsia față de minciună în care își căluse sufletul o viață întreagă nu i-au putut deschide drum.

În 1924 vine la Cluj. Din când în când onorează cu colaborarea gazetele locale și revistele ardelene. Își ordonează materialul adunat pentru o serie de lucrări, rămase în manuscris.

În Iulie 1932 T. V. P. este din nou încercat prin pierderea soției, Silvia n. Popp.

Rămas singur, fără o vatră a sa, fără un venit care să-i asigure existența de pe o zi pe alta, scrie Patriarhului Miron Cristea să-i găsească un adăpost pentru zilele ce-i mai sunt date, la vreunul din așezămintele voievodale din capitală. Dar nepoata de soară a soției sale Silvia n. Popp, anume Dna văd. Maria Ciuchină în a cărei casă din str. Baba Novac 18/a locuiseră din 1924 nu l-a lăsat, determinându-l să rămână la Cluj.

Spre a nu se simți atât de singur, părăsit și uitat, în toamna anului 1932 aduce dela Sibiu rămășițele pământești ale scumpei sale Dorica și le așează lângă ale mamei ei, ca să le aibă aproape pe acelea care i-au însoțit sbuciumata lui viață.

În Septembrie 1940 — niște rudenii mai îndepărtate l-au chemat să treacă împreună cu ei hotarul Felleacului. (Era d-na Costea, admin. Tip. Naț.), T. V. P. a refuzat, spunând *că pe el îl țin aici două morminte. Altceva nu mai are. Vrea să fie împreună cu ele.*

Și a rămas pe loc, având alături numai prezența devotată a nepoatei după soție, pe d-na văd. Maria Ciuchină n. Popp, care l-a îngrijit și a veghiat la căpătâiul suferințelor lui până și-a dat obștescul sfârșit, doborât întâi de suferințele morale.

După ocuparea Clujului, în Sept. 1940 — își face tot mai rar plimbarea zilnică. Ultima dată a ieșit de acasă pe la începutul lui Ianuarie, 1941. A fost până la Catedrala ortodoxă. La ieșirea din Catedrală a alunecat pe trepte și a căzut. Un domn trecător, fără să știe cine-i l-a ajutat să se ridice și l-a dojenit,

spunându-i: „D-ta de ce mai umbli pe afară așa bătrân“. I-a mulțumit și i-a răspuns: „Nu pot sta tot în casă“. Sosind acasă i-a povestit d-nei Ciuchină întâmplarea — adăugând: „picioarele nu vreau să mă mai slujească“.

A doua zi de Bobotează cade la pat. Peste câteva zile Doctorul Liviu Telea (doctorul fără de arginți al celor ce am rămas pe loc), m'a chemat la căpătâiul lui T. V. Păcățian.

L-am mărturisit. Sau mai exact, am asistat la mărturisirea unui suflet care a cunoscut tot sbuciumul acestei vieți pământești.

La sfârșit, observând între filele Molitvelnicului un fir de busuioc, ochii i s'au umplut de lacrimi și a exclamat: A! busuioc, floare românească“.

L-am scos dintre file și i l-am oferit.

L-a apucat cu amândouă mâinile. I-a sorbit mirosul și a adăugat: „Am să las ca să-l pună cu mine în sicriu“ — dorință care i s'a împlinit întocmai așa cum spunea pe la 1880 în versurile din poezia: *La flori*:

Dragi frumoase floricele
Între voi aș vrea să mor,
Între roze, viorele,
La tulpină de bujor.

Voi să-mi puneți cruciuliță
Busuioc suflat de vânt,
Să vă faceți cununiiță
Peste micul meu mormânt.

În vizitele ce au urmat l-am găsit tot mai abătut dar până în ultimul moment a continuat să se intereseze de mersul evenimentelor — și s'a stins cu așteptarea pe buze a reînțoarcerii la Cluj a celor plecați, reînțoarcere în care a crezut în chip neîndoielnic.

Cu mîntea limpede până în ultimul moment și-a orânduit totul, dispunând ca biblioteca ce o mai avea aici la Cluj, împreună cu manuscrisele gata de tipar să fie încredințate Academiei Teologice ortodoxe din Cluj, unde se află sub îngrijirea subsemnatului.

Așa s'a săvârșit T. V. Păcățian, Marți 11 Febr. 1941.

A fost înmormântat Joi 13 Febr. în cimitirul central alături de soția și fiica sa iubită. Slujba prohodului a săvârșit-o P. C. Sa regretatul Ion Goron, asistat de Pr. Ion Costea, de cel ce semnează aceste rânduri și Arhidiaconul V. Bogdan, de față fiind, la capela cimitirului central din Cluj, P. S. Sa Episcopul Nicolae Colan înconjurat de pușinii intelectuali, în frunte cu dl Prof. Emil Hațieganu, cari mai rămăseseră la Cluj după 30 August 1940.

Panegiricul l-a rostit Părintele Costea iar dl Gh. V. Giurgiu, primul redactor al „Tribunei Ardealului“, în numele presei a adus ultimul omagiu neînfricatului gazetar T. V. Păcățian.

Acesta a fost chenarul spinos al vieții mucenicești a lui Teodor V. Păcățian.

Unele dintre lucrările lui vor trebui reeditate iar manuscrisele publicate. Va fi cea mai cuviincioasă cinstire a memoriei lui T. V. Păcățian al cărui scris „ziaristic și istoric este cantitativ tot așa de bogat ca și al lui Gheorghe Bariț, fără a fi rămas

în urma acestuia nici sub raport calitativ.“ Această afirmație a academicianului Ion Lupaș nu-i nicio figură de stil nicio exagerare ci adevărul adevărat.

Pr. FL. MUREȘANU

Mulțumită publică

Conform hotărârii Consiliului nostru Parohial din 20 Ian. 1946, aducem pe această cale călduroasele noastre mulțumiri, bunilor noștri credincioși, care în timp de un an și jumătate, de când se află sub păstoria noastră, au donat de bună voie, obiecte și odoare sfinte, pentru împodobirea Sfintei noastre biserici, din comuna Spâlnaca.

Dăm mai jos tabloul cu numele donatorilor, denumirea și valoarea obiectelor donate:

„Soc. Femeilor Ort.“, un covor dela intrarea în biserică până la masa sf. Altar 180.000 lei; Iorga Stan, plut. un covor de lână ales 180.000 lei; Podar Maria I. Ionaș, un covor de lână ales 100.000; Chiorean Ion, un potir arg. 90.000; Lazăr Teodor, o cădelniță arg. 50.000; o creștină anonimă, o cruce arg. 50.000; Dna Oprea

Elena, un disc și o stelută arg. 45 mii lei; Andone Gheorghe Ghica, o cruce arg. 45.000; Boar Laurean, o cruce arg. 45.000 lei; Văd. Baci Raveca, o cruce de lemn pictată 48.000; Podar Gheorghe I. Gligor, o Evanghelie 42.000 lei; D-na Ioana Simionescu, un ștergar de bumbac 25.000 lei; D-na Maria Grossu, un ștergar de bumbac 25.000 lei; D-na Elena Dandiescu, o icoană aurită 25.000 lei; Dșoara Oprea Eugenia, 2 ștergare de bumbac 35.000 lei; Podar Marina-Suciu, 2 covorașe 35 mii lei; Grozav Susana, un sfânt Antimis. Valoarea totală a donațiilor este de 915.000 lei.

Bunul Dumnezeu să le răsplătească jertfa.

Alexandru Nicoară
paroh ort. rom.

CRONICA EVENIMENTELOR

EXTERNE

Se formează o armată internațională, pusă la dispoziția Organizației Națiunilor Unite. Amiralul englez Moore a fost desemnat ca șef al Marelui Stat Major al armatei internaționale.

S'a constituit curtea internațională de justiție ai cărei membri în număr de 15, au și fost aleși. Curtea internațională se va întruni cât mai curând posibil la Haga.

După declarațiile D-lui Smith, ministrul englez al aprovizionării, în anul acesta va fi mare lipsă de grâu în toată lumea. Noua recoltă nu va atinge nici jumătate din cea normală; se va produce cu 5 milioane tone mai puțin ca de obicei. Din cauza aceasta între cei Cinci Mari, se preconizează constituirea unei organi-

zații însărcinate cu controlul și distribuția cerealelor.

După cum a declarat D. Spaak, președintele Adunării Organizației Națiunilor Unite, conferința care va lua în considerare tratatele de pace cu România, Ungaria, Bulgaria, Finlanda și Italia va fi convocată în primele zile ale lunii Mai la Paris.

Bugetul ONU-lui. După evaluări provizorii, bugetul Organizației Națiunilor Unite se cifrează la 6 milioane și un sfert lire sterline. S'a proiectat constituirea de oficii independente de informații în toate colțurile lumii.

INTERNE

Guvernul român completat a fost recunoscut de Anglia și de Statele Unite.

INFORMAȚIUNI

Teatrul religios „Lumină din Lumină“ își reia activitatea și organizează un turneu în țară cu piesa „Divina Comedie“.

Primăria Municipiului București a întocmit un mare plan pentru reconstrucția și modernizarea Capitalei, atât de greu lovită în timpul războiului. Executarea acestui plan necesită cam 50 miliarde lei.

Unele ziare evaluează totalul expropriilor la 1.700.000 hectare.

Numărul românilor duși cu forța la muncă în Germania de către autoritățile ungurești, din Transilvania de Nord, se ridică la 50.000.

O delegație de intelectuali români din asociația ARLUS a plecat la Moscova, fiind invitată de asociația rusă pentru relațiile culturale cu străinătatea.

Librăria Eparhială din Cluj, (Piața Malinovski nr. 2) fiind aprovizionată cu odoare bisericesti (candle, potire, cădelnițe, odăjdii, prapori etc.), precum și cu'n bogat material de icoane — stă la dispoziția tuturor pentru efectuarea oricărei comenzi, mici sau mari, care se execută prompt și cu îngrijire, pe lângă cele mai potrivite prețuri.

Tot aici se află caiete și tot felul de rechizite școlare pentru elevi.

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 640/946.

Ordin circular

După cinci ani de pribegie, Universitatea Daciei Superioare s'a întors în orașul ei de reședință, la Cluj, reluându-și înalta ei misiune științifică și educativă.

Silințele ei de a-și împlini această misiune se lovesc însă de mari greutăți. Mulți dintre profesori și studenți nu au încă locuință. Și mai multora le lipsește puțința de a-și procura în Cluj hrana și lemnele de foc.

Cu voia lui Dumnezeu soarele de primăvară va înlocui nu peste multă vreme, măcar în parte, combustibilul. Aprovizionarea cu alimente rămâne însă marea grijă a Universității noastre până la sfârșitul anului școlar. Și această aprovizionare nu poate fi făcută decât dela sate.

De aceea invităm stăruitor pe Cucericii noștri preoți și pe iubii noștri credincioși dela sate să dea tot sprijinul echipelor de profesori și studenți, cari îi vor cerceta spre a cumpăra alimentele necesare personalului Universității și studenților ei. Făcând acest lucru, vor avea cugetul împăcat că au promovat cultura românească în cele mai grele vremuri.

Cluj, la 9 Febr. 1946.

Consiliul eparhial.

Nr. 93/1945.

2—3

CONCURS

Pentru complectarea postului de cântăreț bisericesc din parohia Turda II, devenit vacant, prin transferarea titularului, se publică concurs cu termen de 30 zile, dela data primei publicări.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat, după obținerea aprobării din partea Onor. Minister al Cultelor.
 2. Folosința casei centrale și 1/2 curtea și supraedificate.
 3. Sesiă cantorală 5 jugh. de calitate bună fânaș.
 4. Venitele stolare din parohie.
- Candidații își vor înainta, în ter-

men, cererile însoțite de actele corespunzătoare, la Oficiul parohial Turda II, și cu prealabila aprobare, se vor putea prezenta la biserică, pentru a fi cunoscuți de credincioși.

Consiliul parohial va face apoi propunerea Veneratului Consiliu Eparhial, pentru numirea celui mai corespunzător.

În coînțelegere cu Consiliul parohial.

Pătan Pr. Emil Mureșanu
secretar. paroh.

CONCURS

2—3

Pentru ocuparea postului de cântăreț bisericesc în parohia Tg.-Mureș II, conform ord. Ven. Consiliu Eparhial Nr. 4100/1945, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial al eparhiei „Renașterea“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat.
2. Folosința casei cantonale, 1 cameră, 1 bucătărie, 1/2 curte și supraedificatele.
3. Sesiune cantorală de 6 jug. 813 stp. și anume: 5 jug. 305 stp. din ref. agrară la Cotuș și 1 jug. 508 stp. pe hotarul Tg.-Mureșului.
4. Venitele ocazionale dela biserică și parohie.

Vor putea candida numai aceia cari au terminat școala de cântăreți și sunt calificați pentru acest post, având ca să-și prezinte cererile cu toate actele în termen legal, la oficiul parohial și cu prealabila încuviințare se vor putea prezenta în biserică, unde vor cânta și vor face cunoștință cu parohienii.

Pr. Alexandru Runcan, președinte.

Iosif Oltean, secretar.

În coînțelegere cu oficiul protopopesc.

Pr. C. Bărdășanu
adm. protopopesc.

Nr. 6645/1946. Aprob. at.

Din ședința Consiliului Eparhial dela 26 Ianuarie 1946.

NICOLAE

Episcop

V. Bogdan

secretar eparhial

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj

Din cărțile apărute în

Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj

Din Colecția populară „VENIȚI DE LUAȚI LUMINĂ“

se află de vânzare următoarele numere:

4. Augusta Rubenescu: DREPTATEA. Trei legende creștine. Pag. 40 Lei 100
5. V. Gr. Borgovan: TATĂL NOSTRU în pilde din viața sateanului român. Pag. 32 „ 80
- 6-7. Pr. Teodor Ciceu: PRAZNICELE legii noastre ortodoxe. Pag. 104 „ 400
8. Pr. Augustin Faur: O mamă vrednică: ANASTASIA ȘAGUNA. Pag. 38 „ 80
9. Pr. Emil Nicolescu: HRISTOS ȘI TINERETUL. Pag. 32 „ 80
10. Gala Galaction: MUSTAFA EFENDI AJUNGE MACARIE MONAHUL. Pag. 32 „ 60
11. Pr. Florea Mureșanu: CATEDRALA. Pag. 62 „ 200
12. Pr. A. Faur: MĂNĂSTIREA „SF. ANA“. Pag. 58 „ 160

Cereți orice carte dela CONSILIUL EPARHIAL sau dela LIBRĂRIA EPARHIALĂ — CLUJ, Piața Malinovski Nr. 2.